

BACHELOROPPGAVE

«Jeg var lei av å få sinte blikk og kommentarer»

En studie om stisykling og bærekraft i Gloppen

av

220 - Jens Christian Andenæs

229 - Martin Persson

211 - Torgeir Sørmo Holmslet

“I got tired of the scowls and angry comments”

A study of mountain biking and sustainability in Gloppen

Friluftsliv

ID3-322

Desember 2016

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven (Skriv inn tittel) i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

Fyll inn kandidatnummer og navn og sett kryss:

220 - Jens Christian Andenæs

JA NEI

229 - Martin Persson

JA NEI

211 - Torgeir Sørmo Holmslet

JA NEI

Sammendrag

Utviklingen av den moderne friluftaktiviteten stisykling og dens posisjon i dagens lys vekke en stor interesse hos oss. Gjennom denne oppgaven begir vi oss ut på temaet stisykling i Gloppen og ser dette opp mot bærekraft. Vår gruppe består av tre studenter med en sterk tilknytning til naturen og ser temaet som svært interessant og relevant. Gloppen som forskningsfelt er nytt, samtidig som det er et voksende og spennende miljø. Disse utgangspunktene ble grunnlaget for vår forskning i denne bacheloroppgaven.

Teorien vi har brukt i oppgaven er en blanding av norsk og amerikansk litteratur. Litteratur relatert til sti og stibygging er for det meste amerikansk, mens sosialpsykologi og kommunikasjon baserer seg mer på norsk litteratur. Teorien i denne oppgaven har som hensikt å dekke temaene *bevissthet rundt stivett, styring og tilrettelegging* og *dialog og kontakt med andre brukere*.

Valget av metode ble basert på at vi skulle gå i dybden av et miljø hvor det ikke hadde blitt gjort forskning før. Dermed valgte vi kvalitativ forskningsmetode for å skape en dybde og forståelse rundt temaet. For å få skape gode diskusjoner inviterte vi til to separate gruppeintervjuer som bestod av henholdsvis tre og fire personer. Deltakerne ble nøye selektert ut fra erfaring, grad av involvering og relevans i forhold til vår problemstilling

Vår diskusjon baserer seg på intervjuene og de opplysningene vi fikk derfra. Gjennom dette kapittelet vårt har vi videre diskutert våre funn opp i mot relevant teori. For å dekke vår problemstilling på en ryddig måte ble diskusjonen delt i tre mindre delproblemstillinger.

Vi har i denne oppgaven forsket på problemstillingen - *Hvordan jobber stisykkelmiljøet i Gloppen for å gjøre stisyklingen i kommunen mer bærekraftig?* Gjennom tre delproblemstillinger har vi funnet ut at man må være bevisst på den helhetlige påvirkningen på samfunnet for at stisykling i kommunen skal være bærekraftig.

Nøkkelord: Stisykling, Bærekraft, Gloppen, Stivett, Tilrettelegging, Kommunikasjon

Forord

Vi er tre studenter fra Høgskulen i Sogn og Fjordane med forskjellig bakgrunn og ulike interesser, lite visste vi at det var vi tre som skulle ende opp med å skrive en bacheloroppgave sammen. Til tross for ulikheter finner vi også likheter mellom oss. Vi er alle friluftslivstudenter med lidenskap for naturen og bruker den mye i vår hverdag. Vår gruppe består av to syklistere og en som i etterkant av denne oppgaven er i ferd med å bli det. Vi er aktive skikjørere, men når snøen forsvinner børster vi gledelig vinter støvet av sykkelsetet.

Valg av tema falt naturlig med bakgrunn i våre felles interesser relevans knyttet til vår utdanning. Arbeidet med denne oppgaven har vært spennende. Kunnskapen vår om bærekraftig utvikling, formidling og kommunikasjon har økt i samsvar med at oppgaven tok form. Vi håper også at oppgaven kan være til hjelp for andre aktører eller forskere ved en senere anledning. Friluftslivet er mangfoldig og det er viktig at vi aksepterer og respekterer hverandre uansett hvordan vi ferdes. Naturen avhenger av at brukerne tar vare på den, og at man klarer å se på den som en helhet og ikke bare en stor lekeplass. Respekt for naturen er en viktig faktor å tenke på ettersom antall brukere øker gradvis år etter år.

Siste delen av forordet vil vi sette av til å takke alle som har hjulpet oss med å få oppgaven ferdig. Aller først vil takke våre informanter som stilte opp til intervjuene og vært samarbeidsvillige fra start til slutt. Vi vil også takke bibliotek damene på Høyskolen som har hjulpet oss med litteratursøkene. For ikke å glemme kantinedamene som har bistått med næring til trøtte hjerner på kveldene. Til slutt vil vi rette en stor takk til vår veileder Vegard Albert Vereide som har hjulpet oss med å se lyset i enden av tunellen.

Vi ønsker deg god lesing!

Torgeir, Jens Christian og Martin.

Innholdsliste

Sammendrag	1
Forord	2
Innholdsliste	3
1 Innledning.....	4
1.1 Bakgrunn.....	4
1.2 Problemstilling.....	5
2 Teori.....	6
2.1 Friluftsliv i endring	6
2.2 Stivettreglene	7
2.3 Grupper, normer og holdninger	8
2.4 Sti og brukere.....	10
2.5 Kontakt mellom mennesker	13
3 Metode	15
3.1 Valg av metode	15
3.2 Utvalg.....	15
3.3 Intervjuets rammer.....	16
3.4 Forskerrollen.....	17
3.5 Diskusjon.....	17
3.6 Etske aspekter.....	18
3.7 Reliabilitet og validitet.....	19
4 Diskusjon	20
4.1 Bevissthet rundt stivett	20
4.2 Styring og tilrettelegging	26
4.3 Dialog og kontakt med andre brukergrupper	28
5 Konklusjon	32
6 Referanseliste	34
7 Vedlegg.....	37
7.1 Svar fra NSD	37
7.2 Intervjuguide for formidlere.....	38
7.3 Intervjuguide for mottakere	39
7.4 Samtykkeskjema	40

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

De første syklene som ble produsert i Europa og USA kan man se på som terrengsykler da de ble brukt på grusveier og stier. Det var først på tidlig 1980 tallet at masseproduksjon av terrengsykler var tilgjengelig for allmennheten og flere kunne komme inn i aktiviteten (Webber, 2007). Terrengsykling kan sees på som et overordnet begrep som innbefatter flere ulike grener og spesialiseringer, deriblant stisykling. Felles for disse er at syklingen foregår ute i terrenget, ofte på en sti, løype eller grusvei. Terrengsykling foregår ofte som fritidsaktivitet men det er vanlig at det holdes konkurranser og ritt av ulike slag (Webber, 2007).

Terrengsykling er en relativt ny aktivitet i Norge og skiller seg fra det tradisjonelle norske friluftslivet. Ulike samfunnsgrupper har ulik tilnærming til friluftslivet og noen ganger medfører dette konflikt (Odden, 2008a). En kan si at slutten av 1990 tallet var et vendepunkt for moderne norsk friluftsliv. Det var i denne perioden terrengsykling vokste frem i Norge og har etter dette satt sine klare spor som en moderne fritidsaktivitet (Odden, 2008a; Horgen, Fasting, Lundhaug, Magnussen, & Østrem, 2016). Sykling på sti er en del av allemannsretten og er trygt forankret i friluftsløven (1957, §2). Det vil altså si at terrengsyklister kan sykle på sti i utmark så lenge det skjer hensynsfullt og på fjellet kan man sykle utenfor stiene (Friluftsløven, 1957, §2). Fremveksten av nye friluftslivsaktiviteter har imidlertid skapt utfordringer for lovverket. I år la regjeringen frem en stortingsmelding hvor de åpnet for et mildere lovverk og større ansvar på individet (Klima og Miljødepartementet, 2016).

Stisyklingen i Norge er i stigende vekst og er i ferd med å bli en veldig populær friluftslivsaktivitet (Nesbø, 2016, s. 8). Flere steder i landet har fått kjenne på at utviklingen har ført til konflikter. I Sogndal har en økende mengde stisyklere skapt problemer for jakt, vandrere og natur (Brendehaug og Engeset, 2015; Nesbø, 2016, s. 8). Osloområdet har hatt lignende problemer men har også merket at økningen av kommersielle aktiviteter og sykkelritt har fått store konsekvenser (Lund, 2015). Denne veksten begynner å merkes også i Gloppen kommune i Nordfjord (Kolseth, 2016). Gloppen har i det siste fått oppmerksomhet i nasjonale sykkelmedier og antall besøkende har begynt å øke (Kippernes, 2014; Kolseth, 2016). Det har vært forsket mye på konfliktene i Sogndal og Oslo men meget lite er skrevet om Gloppen (Brendehaug og Engeset, 2015; Myking og Tiltnes, 2012; Sameien og Authen, 2014; Tiltnes, 2015). Gloppen er en liten kommune og har antakeligvis ikke de samme problemstillingene som Sogndal og Oslo. Vi har vært i kontakt med Vestlandsforskning som er i gang med et prosjekt med tittel "Nytt forvaltningssystem for flerbruk av utmark". Dette er et prosjekt som strekker seg over flere år og dekker flere kommuner, deriblant Gloppen. Vi har sett at dette temaet er veldig aktuelt, og i lys av den nye stortingsmeldingen, (Klima og

Miljødepartementet, 2016) også nødvendig at det forskes mer på. Dette temaet har også høyt faglig relevans til studiet vårt.

1.2 Problemstilling

Stisykkelmiljøet i Gloppen består av interesseorganisasjonen Nordfjord Grovsyklarlag, Nordfjord Folkehøgskule samt andre stisyklere i kommunen som ikke er knyttet til noen organisasjon. Fordi vi ser at det er stisykkelmiljøet selv som har tatt ansvar for at aktiviteten skal være så bærekraftig som mulig, mener vi det er interessant å se hvordan de jobber og hvilke tanker de har rundt stisyklingsens fremtid (Kolseth, 2016). Sentralt i dette står også Gloppen kommune, grunneiere og andre brukere av stiene som aktører de må forholde seg til. Bærekraft eller bærekraftig utvikling defineres som: “development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs” (Bruntlandrapporten, 1987). I litteratur om stisykling er konseptet bærekraft kun nevnt i forhold til stibygging (Webber, 2007; Felton, 2004). Vi ønsker å se på bærekraft i et større bilde som omfatter aktiviteten som helhet. Derfor har vi definert tre aspekter som vi mener er viktige for at stisykling skal være bærekraftig:

- Å sørge for at stisyklere opptrer forsvarlig når de er ute og sykler
- Å sørge for at stiene er tilrettelagt med tanke på å minimere slitasje
- Å sørge for at syklingen kan foregå uten konflikter med grunneiere, andre brukergrupper og interesser i lokalmiljøet.

Vår problemstilling blir da følgende:

“Hvordan jobber stisykkelmiljøet i Gloppen for å gjøre stisyklingen i kommunen mer bærekraftig?”

Ut i fra de tre definerte aspektene innenfor bærekraftig stisykling har vi formulert tre delproblemstillinger som blir vår disposisjon for oppgaven. Hvert kapittel i diskusjonen tar utgangspunkt i hver av disse problemstillingene:

- I. Hvordan jobber de for å øke bevisstheten rundt stivett hos stisyklerne?
- II. Hvordan jobber de med å tilrettelegge stiene i kommunen slik at de er mer bærekraftige?
- III. Hvordan jobber de sammen med andre brukergrupper og interesser for å unngå konflikter?

2 Teori

2.1 Friluftsliv i endring

2.1.1 Fra tradisjonelt friluftsliv til...

Det har lenge eksistert en forestilling om at det tradisjonelle friluftslivet har en vedvarende og helt sentral plass i nordmenns liv (Odden, 2008a). Før var aktivitetene enkle, naturnære og lite ressurskrevende og ble hovedsakelig utøvd innenfor rammene av familien, vennegrupper og frivillige organisasjoner. Fra slutten av 1990 tallet ble det imidlertid et stadig sterkere fokus på at norsk friluftsliv er i endring (Odden, 2008a). Rekrutteringen av ungdom har gått ned i tradisjonelle aktiviteter mens nye friluftaktiviteter ser ut til å fange de unge (Horgen m.fl., 2016).

Fremveksten av moderne aktivitetsformer gjør imidlertid at den norske friluftstradisjonen må nyanseres (Horgen m.fl., 2016). Moderne aktiviteter er en samlebetegnelse for en rekke mindre aktiviteter som har hatt økende oppslutning de siste 20 årene. Disse moderne aktivitetene er uten unntak høyt spesialiserte når man sammenligner med vanlige friluftaktiviteter. Selv om oppmerksomheten i media nok gir et overdrevet bilde av aktivitetsnivået, begynner disse nye formene for friluftsliv også å bli godt synlig ute i terrenget (Odden, 2008a). Terrengsykling er en av mange nye og moderne aktiviteter og er kanskje en av de aktivitetene som møter mest motstand og skiller seg ut overfor det tradisjonelle friluftslivet (Odden, 2008a). Odden (2008a) legger også til at det ofte er de unge som er særlig aktive innen de nye og moderne aktivitetene.

2.1.2 Friluftsløven

Friluftsløven (1957) omfatter regler for ferdsel, opphold og høsting i norsk natur. Løven fastsetter også den norske allemannsretten om hvilke rettigheter og plikter man har når man ferdes i utmark og innmark. I Friluftsløvens (1957) §2 står det at en kan ferdes til fots i utmark hele året dersom man tar hensyn. Om andre ikke-motoriserte fremkomstmidler sier paragrafen dette: *“Det samme gjelder ferdsel med ride- eller kløvhest, kjelke, tråsykkel eller liknende på veg eller sti i utmark og over alt i utmark på fjellet”* (Friluftsløven, 1957, §2). Her er sykkel begrenset til stier og veier i utmark, men har fritt spillerom på fjellet. Opp gjennom årene har det blitt gjort endringer i friluftsløven, men denne paragrafen har ikke blitt endret siden 1996 (Friluftsløven, 1957, §2).

2.1.3 Den nye stortingsmeldingen

I år kom regjeringen med en ny stortingsmelding (Klima og Miljødepartementet, 2016) hvor de la frem en rekke forslag og tiltak. I den beskriver de hvordan friluftslivet har endret seg siden friluftsløven ble skrevet og at det er behov for å endre ordlyden i loverket for å

imøtekomme nye friluftslivsaktiviteter. I stortingsmeldingen står det at folkehelse og verdiskapning er til grunne for disse forslagene. Fokuset på bærekraft er begrenset til interessekonflikter og næring. Det skrives lite om vern av natur (Klima og Miljødepartementet, 2016).

Helt konkret ønsker regjeringen å åpne for en enklere tolkning av friluftslivsloven (1957): “Dagens regulering kan skape tvil om hvilke aktiviteter som er tillatt, og hvor. Et alternativ til en slik konkret oppstilling av ulike aktiviteter er at loven gir en generell adgang til ikke-motorisert ferdsel i utmark” (Klima og Miljødepartementet, 2016, s. 31). Dette vil få konsekvenser for stisyklingen. Sykling blir også brukt som eksempel: “Blant annet vil det bli tillatt å sykle i utmark utenfor vei og sti. I dag er dette bare tillatt i fjellet” (Klima og Miljødepartementet, 2016, s. 31).

2.1.4 Tilrettelegging og plikter

Klima og Miljødepartementet (2016) begrunner endringene med at mangfoldet i friluftslivet har økt og vil fortsette å øke i fremtiden. Dette mangfoldet av aktiviteter kombinert med en tettere urbanisering mener de kan øke konfliktnivået i fremtiden. I stedet for økt regulering som en løsning på dette problemet, foreslår regjeringen “økt satsing på veiledning om allemannsretten, herunder plikten til hensynsfull og aktsom opptreden” (Klima og Miljødepartementet, 2016, s. 28). Altså ønsker de et mildere lovverk og større ansvar på individet.

I tillegg til å øke befolkningens bevissthet legges det vekt på å tilrettelegge friluftslivsområder slik at de kan brukes av flere brukergrupper: “Flerbruk og sameksistens på samme areal er en forutsetning for en bredest mulig friluftsliv deltakelse. Tilrettelegging for flere aktiviteter i samme trasé vil kunne bidra til å dempe konflikter” (Klima og Miljødepartementet, 2016, s. 29). Videre beskriver regjeringen hvordan mangfoldet i friluftslivet har ført til større interessemotsetninger og at friluftslivsloven må oppdateres for å imøtekomme de nye utfordringene (Klima og Miljødepartementet, 2016, s. 8).

2.2 Stivettreglene

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) har utviklet *Stivettreglene*. Stivettreglene består av ti regler som sier følgende;

1. Vær omtensksom og hyggelig i møte med turgåere.
2. Du har alltid vikeplikt for fotgjengere.
3. Begrens farten slik at du ikke er til fare eller ulempe for andre, særlig langs veier og stier som innbyr til høy hastighet, eller i uoversiktlige partier.
4. Brems ned til gangfart i god tid før du passerer andre på en smal sti.
5. Ikke lag nye spor. Dersom du ikke har ferdigheter til å forsere en hindring, gå av sykkelen.

6. Unngå å sykle på spesielt sårbare stier like etter perioder med mye nedbør.
7. Ikke lag stien bredere ved å sykle utenom vanndammer eller hindringer.
8. Bær sykkelen gjennom myrområder slik at det ikke dannes dype spor.
9. Ikke lås bakhjulet i bratte nedoverbakker.
10. Dersom to syklistere møtes i en bakke, har den som sykler oppover forkjøringsrett.

Dette er regler som er utviklet for å skape normer for hvordan man ferdes på stiene og slik at stiene kan være en glede for alle, år etter år. Tanken er å ivareta forholdene for terrengsykling i utmark. For syklistene er det ønskelig at de man møter på stien skal oppleve terrengsyklistene som et positivt innslag til friluftslivet (NOTS, 2016).

2.3 Grupper, normer og holdninger

Ethvert medlem av samfunnet bygger sin sosiale identitet ved hjelp av grupper man føler tilhørighet til (Smith & Mackie, 1995). Dette kan være enkle grupper som defineres av nasjonalitet, kjønn og etnisitet, men også mer kompliserte grupper som man har valgt selv gjennom interaksjon med andre. Dette kan f.eks. å være fan av fotball laget Leeds United eller å være stisykler. Kjell Underlid (1997) skriver om to forskjellige typer grupper; primærgrupper og sekundærgrupper. Primærgrupper er en gruppe som ligger tett opp mot individets selvbilde og det er tett tilknytning til andre gruppemedlemmer. Et eksempel på en slik gruppe er familie. Sekundærgrupper er tilknytningen til andre gruppemedlemmer mindre. Underlid (1997, s.16) skriver at; "Samhaldet er meir bygd på interessefelleskap enn på personlege band". Organisasjoner, fritidsaktiviteter og større arbeidsplasser er eksempler på sekundærgrupper. Smith & Mackie (1995) viser til at medlemmer i grupper påvirker hverandre gjennom interaksjon. Interaksjonen fører til at gruppens tanker, følelser og oppførsel blir mer og mer like og det tilslutt dannes sosiale normer. Normer defineres som "*generally accepted ways of thinking, feeling, and behaving that people agree on and endorse as right and proper*" (Smith & Mackie, s. 399).

2.3.1 Konformitet

En norm reflekterer gruppens felles forståelse av rett og galt, mens holdninger reflekterer individet og dets personlige forståelse. "The convergence of individuals' thoughts, feelings, and behaviour toward a group norm is called conformity" (Allen, 1965; Kiesler & Kiesler, 1969, sitert i Smith & Mackie, 1995 s. 357). Vi skiller mellom to former for konformitet, privat og offentlig. Privat konformitet skjer når et individs holdninger samsvarer med gruppens. Individet følger da gruppens norm fordi det føles rett. Offentlig konformitet forekommer når et individ følger en gruppes norm på tross av sine holdninger. Her viser individet samtykke til normen på overflaten, men har ikke endret sine private holdninger (Smith & Mackie, 1995).

2.3.2 Når normer styrer atferd

En norm må bli brakt opp i bevisstheten før den kan styre atferd (Smith & Mackie, 1995, s. 401). Dette forekommer ved observasjon av andres atferd som påminner oss om de gjeldende normer. Dette kan være i form av direkte påminnelser som skilt og instruksjoner. Enkle tegn som gir oss en indikasjon på andres atferd kan også være like effektive. Skiltet på biblioteket der det står "Vennligst vær stille!" er et eksempel på en direkte påminnelse, men det at alle andre er stille i biblioteket er like effektivt som en direkte påminnelse (Smith & Mackie, 1995).

2.3.3 Normer og miljøet

Miljøet rundt oss har mye å si for hvordan vi oppfatter de gjeldende normer. Smith & Mackie (1995, s. 402) skriver om et eksperiment gjort av Krauss m.fl (1978), hvor de så på hvordan miljøet påvirket forsøpling. De oppdaget at et allerede forsøpelt miljø antydte en norm om at forsøpling var akseptabelt. Dette førte til at allerede forsøplede miljø ble forsøpelt enda mer enn rene og ryddige miljø. De rene og ryddige miljøene antydte at det fantes en norm hvor forsøpling ikke var akseptabelt og det endret deltakernes atferd.

2.3.4 Hvorfor følger vi normer?

Hva er det som gjør at en gruppe kan få oss til å endre vår væremåte? Smith & Mackie (1995) legger vekt på noen faktorer som gjør normer så effektive til å styre atferd:

- *Enforcement* (sanksjoner) baserer seg på at gruppen ønsker å forsterke eksisterende normer ved å reagere på avvik. Reaksjonen skjer ved en form for avstraffelse eller sanksjon hvor sosial aksept og støtte svekkes hos normbryteren.
- Noen normer styrer atferd så sterkt at de setter seg på et mer personlig nivå. Ved *internalization* (internalisering) tar gruppemedlemmer til seg en norm fordi den føles riktig. Dette fører til et mer personlig forhold til normen og derfor gruppen som helhet. Handlinger i samsvar med internaliserte normer forsterker gruppens identitet og virkelighet.
- Som nevnt tidligere påvirker gruppemedlemmer hverandre til man deler de samme normene og atferd. Fordi gruppemedlemmer aksepterer de samme normene, forsterkes normativ atferd gjennom det som kalles *consensus and support* (samstemthet og støtte). Folk flest rydder opp etter seg når de forlater en leirplass, derfor forventes det samme av deg når du er på tur.
- Medlemmer av en gruppe vil gjennom interaksjon med hverandre påminnes om de gjeldende normene. Som nevnt tidligere må normer komme til bevisstheten for å kunne styre atferd. Derfor er *frequent activation* (hyppig påminning) en viktig faktor for å kunne styre atferd. Siden normer er avhengig av en gruppe kan ethvert tegn på tilhørighet til en gruppe være med å bringe normene til bevisstheten.

2.3.5 Når handling styrer holdninger

Ethvert menneske ønsker å handle i samsvar med sine holdninger. Dette er ikke alltid mulig, og noen ganger handler man uten at man har sterke meninger om at det er rett eller riktig. Smith & Mackie (1995) skriver om sosialpsykologen Leon Festinger som i 1957 utviklet teorien om kognitiv dissonans. Kognitiv dissonans er en tilstand man er i når man innser ulikheter mellom sine egne holdninger og handlinger. Denne tilstanden kan vare i lang tid og kan føre til at man endrer holdningene for at de skal samsvare med handlingen. Smith & Mackie (1995) beskriver det de kaller *Justifying Effort* som er med på å endre holdninger under dissonans. Denne prosessen går ut på at en rettferdiggjør en handling fordi man har investert tid og energi i den. Smith & Mackie (1995) trekker frem en studie fra 1985 gjort av Axom & Cooper på overvektige kvinner i et treukers treningsprogram. Halvparten av kvinnene fikk svært krevende visuelle og auditive oppgaver i tillegg til treningsprogrammet. Den andre halvparten fikk enkle og lette versjoner av de samme oppgavene. Seks måneder etter treningsprogrammet ble kvinnene veid igjen og kvinnene som gjennomførte de krevende oppgavene hadde mistet betydelig mer vekt i etterkant av treningsprogrammet sammenlignet med de andre kvinnene. Axom & Cooper mente da at kvinnene hadde rettferdiggjort den mentale utmattelsen av de krevende oppgavene ved å styrke holdningene sine til vekttap og trening. Verdien av trening hos kvinnene økte fordi hvis treningsopplegget ikke var viktig hadde de gjennomført de krevende oppgavene forgyves.

2.4 Sti og brukere

2.4.1 Hva er en bærekraftig sti?

I dagens samfunn, går man ikke bare ut å bygger en sti. Stiene er som regel en del av et større prosjekt som er et resultat av nøye og flittig planlegging og samarbeid (Webber, 2007). Det forfatterne i denne boken mener er at du hele tiden må tenke på bærekraft og utvikling ved bygging av en ny sti. Vil den nye stien kunne tilfredsstillere behovene til brukerne? vil den skape noen konflikter? Dette er spørsmål som en kan stille seg selv før prosjektet trer i kraft.

I forbindelse med en bærekraftig sti, legger Felton (2004) vekt på at stien: Ikke skal overskride halvparten av hellingen i bakken, skal ha en gjennomsnittlig stigning som ikke overskrider 10%, ikke skal være så bratt at den ikke er bærekraftig, skal ha variasjon i terrenget i form av opp og ned formasjoner og til slutt en ut-skråning for at vannet kan renne av stien. Denne bør ikke overskride 5%. Alle disse punktene som er nevnt ovenfor er viktig for at en sti skal kunne tåle trafikk og bli bygget med bærekraft.

En opparbeidet sti er i følge Bischoff (2012) og Reusch (2016) stier eller ferdselsårer som er blitt reproduert, tilrettelagt eller snevret inn. Med dette så mener de arbeid som forhindrer ytterligere slitasje av stien. Dette kan være mindre omfattende inngrep som innkjøring av

grus/pukk, klopping av bekker eller planker over myrhull. Reusch avslutter med å skrive: "Terskelen for hva som er opparbeidet sti er nokså lav" (Reusch, 2016, s. 117).

Felton bruker ofte ordet singletrack om sti:

- Singletrack er et begrep som definerer en sti som er enveiskjørt. Det kan ikke sammenliknes med tursti, fordi at en tursti definerer kun brukeren og ikke fasongen til stien.
- Definisjonen av Singletrack er i følge IMBA 18- til 24- cm bred sti, som beveger seg rundt steiner, trær eller busker og en slik sti beveger seg naturlig med omgivelsene.
- En slik sti krever mindre arbeid, og er som regel mer krevende for syklister og andre brukere, slik at farten holdes nede.

(Felton, 2004).

I Norge har vi begynt å sykle på allerede eksisterende stier. I følge Bischoff (2012) referer hun til at de første stiene kanskje var dyretråkk, men etterhvert som mennesket inntok landet så vokste også stiene. Bischoff skriver også at stiene beveger seg gjennom landskapet med en form for letthet, og de går aldri i en rett linje eller korteste vei mellom to punkt. De naturlige stiene som Bischoff skriver om er ikke tilrettelagt med bærekraft på lik linje som de stiene som blir laget i dag.

En annen ting som Bischoff (2012) tar opp er at de seneste 40 årene har det vært en stigende tilrettelegging av stiområder. Denne økningen kan vi knytte opp i mot fire verdier som Felton (2004) tar for seg i boken "Trail Solutions".

- Beskytter miljøet.
- Imøtekommer brukernes behov.
- Krever lite vedlikehold.
- Minimaliserer konfliktene mellom ulike brukergrupper.

De fire verdiene er også et grunnlag for bærekraft i forbindelse med opparbeidingen av nye stier.

2.4.2 Styring av trafikk gjennom separering av stier

Singletrack er en sti som er så smal at det kun er plass til en i bredden, og det vil derfor kunne skape konflikter dersom flere brukergrupper møtes. I boken "Trail Solutions" har forfatteren skrevet ned noen tanker som kan brukes når man tenker på hvorfor man skal ha felles stier for brukerne. Disse er i følge (Felton, 2004) definert som;

- Delt-bruk stier er det best egnede for å imøtekomme flest mulig brukere.
- Felles stier hjelper til med å bygge et sti samfunn.
- Felles stier er det mest kostnads effektive for grunneiere.

- Felles stier styrker eller krever ansvarlige, erfarne syklister.
- Felles bruk stier har bedre nytte av den ledige plassen.
- Felles stier krever kortere distanse totalt og har derfor mindre slitasje.
- Felles stier har kapasitet til flere brukere.

(Felton, 2004).

Det er ikke alltid det lar seg gjøre at flere brukergrupper deler det samme området, og det kan skyldes uenigheter, negative opplevelser, ødeleggelse etc. I slike tilfeller hvor det ikke lar seg gjøre at stiene deles av flere brukergrupper, har vi sett på noen punkter som Felton (2004) referer til i forbindelse med separering av stier;

- Populære stier med mange besøkende kan ha en blanding av felles og singel bruk. Brukerne av stien vil ikke trives med folketrykket, når de søker stillhet og ro i naturen, derfor kan det være lurt med separerte stier.
- Inngangene til stiene kan være avholdt spesielle brukergrupper. En parkering kan lede til en sykkelsti, mens en annen parkering kan være inngangen til en fot-sti.
- Høy-farts stier kan være forbeholdt syklister eller løpere som liker å utfordre seg selv med fart.
- En egnet sti for enkelte brukergrupper kan gi en indre ro og den stillheten de trenger, samtidig som det trekker andre brukere unna.
- Tilrettelagte sykkelstier er det som gir mest til en syklist når det kommer til opplevelse. Det gir best resultat når stien kun er forbeholdt syklister.

(Felton, 2004).

2.4.3 Hva er det en syklist ønsker med en sti?

På lik linje som fotturister eller andre brukere av naturen og stien, har Webber (2007) i boken "Managing Mountain Biking" tatt for seg noen punkter i forbindelse med hva en syklist ønsker. Vi har plukket ut noen av de som var relevante til vår problemstilling;

- Connection to Nature: Ønsker å utforske og oppleve naturen på lik linje som andre brukergrupper.
- Challenge: Møte nye utfordringer
- Camaraderie: Ikke alle er opptatt av å sykle alene til enhver tid, mange foretrekker å dele opplevelsene med andre. Være sosiale på tur.
- A sense of Belonging: Føle at de hører til i landskapet (ikke være en inntrenger på fotvandrerens territorium).

(Webber, 2007).

Myking og Tiltnes (2012) skrev i sin bacheloroppgave om hva en syklist ønsker med en sti. Deltakerne i deres undersøkelse fortalte at de ønsker å ha det gøy, oppleve variasjon og møte nye utfordringer når de var ute å syklet. De fant ut at deres funn støttet opp under Webber's punkter.

En annen ting som en syklist ønsker er gjerne en form for flyt i møtet med en sti. I boken "Flow" skrevet av Csikszentmihalyi (1990), beskriver forfatteren det som en tilstand hvor deltakeren er fullstendig fordypet i en aktivitet. Det kan også kjennetegnes ved at man er fullstendig involvert, fokusert og konsentrert om det som skjer akkurat der og da. I forbindelse med vår oppgave vil syklisten oppleve en slags tidløshet, fordi man er fullstendig tilstede i nuet. I boken "effective leadership in adventure programming" skrevet av Priest and Gass (2005) beskriver de flow som en flyt mellom spenning og kjedsomhet. Med det så mener de at deltakeren er ute etter å finne en sti som er utfordrende nok til at syklistene opplever mestring, men samtidig ikke er for grunnleggende slik at syklisten vil kjede seg på vei ned.

2.5 Kontakt mellom mennesker

Dialog og kommunikasjon med andre mennesker er noe vi gjør hele tiden både bevisst og ubevisst. I følge Lingås (2008) er dialog en samtale mellom mennesker der målet er å forstå den andre. Det handler altså om meningsutveksling for å skape forståelse. For at en ekte dialog skal finne sted forutsetter dette at parten er likeverdige, at deres ulike virkelighetsoppfatning og deres behov og deres verdier blir respektert. I en studie utført av Brendehaug og Engeset (2015) fra Vestlandsforskning viser de til at dialogprosessen mellom ulike brukere førte til mer kjennskap til, forståelse for og innsikt knytt til andres brukeres behov og interesser.

All atferd er kommunikasjon. Med ord, kroppsspråk og handlinger klarer vi ikke å unngå å kommunisere. Kommunikasjon kan defineres som utveksling av meningsfulle tegn mellom to eller flere parter (Eide, 2011). Selve begrepet betyr å gjøre noe felles, delaktiggjøre en annen og ha forbindelse med andre. Kommunikasjon blir brukt om en rekke fenomener i dagligspråket. Dette kan være alt fra personlige samtaler med en eller flere personer til chatting via internett og massekommunikasjon gjennom globale satellittnettverk. *Relasjon* er også et begrep vi ønsker å gjøre rede for i denne sammenheng. Dette begrepet blir gjerne brukt i forhold, kontakt eller i forbindelse mellom mennesker (Eide, 2011).

Samarbeid blir ofte trukket frem når det er snakk om dialog og kommunikasjon mellom mennesker. Hensikten med et samarbeid er å skape *komplementaritet*, som betyr at man skal utfylle hverandre gjensidig. Lingås (2008) påpeker også at en helt avgjørende forutsetning for å samarbeide er å ha respekt for andre og deres felt. De fleste samarbeidsprosesser starter med at deltakerne har en avventende tillit til hverandre. I et godt samarbeid er tillit ei viktig næring. Dette fører til resultater som representerer et felles

gode for både deltakerne og for andre som skal ta dette i bruk senere (Grelland, Eide, Kristiansen, Sævareid & Aasland, 2014).

2.5.1 Konflikt

I konflikt teoriene er det vanlig å dele motsetningene inn i forenlige og uforenlige motsetninger. Forenlige handler om at begge partene er har et forbeholdt håp om at det går an å bygge en bro mellom dem å inngå premisser. Uforenlige motsetninger handler om at parten ikke ser en løsning og "krig" er eneste mulighet. I denne motsetningen kan altså ikke løses før den ene parten fullt og helt viker for den andre. Dersom en konflikt har utviklet seg handler det om å etablere kontakt og dialog (Lingås, 2008). *Opplevd* konflikt dreier seg om forestillinger om andre brukere ved at dei har andre holdninger, verdier, utstyr, mål med aktiviteten og identiteten enn en selv (Brendehaug og Engeset, 2015).

2.5.2 Større og mindre miljø

Noen steder vokser sykkelmiljøene mer enn andre naturlig nok på grunn av forskjell i befolkningstall og tilgang på bruksområdet. I enkelte miljøer er befolkningstallet høyt og tilgangen på bruksområdet lavt. Mens i andre miljøer er befolkningstallet lavt og tilgang på bruksområdet høyt. Store grupper på små områder setter selvsagt større krav til god kommunikasjonsevne og hensyn. Sveberg (2002) påpeker at "Med økende gruppestørrelse øker også den fysiske avstanden mellom medlemmene. Det påvirker kommunikasjonsmønsteret, slik at det blir mer upersonlig og mindre basert på direkte sanseintrykk".

3 Metode

3.1 Valg av metode

Valget av forskningsmetode ble i stor grad styrt av vår problemstilling. Kvalitative data gir et godt grunnlag til rike beskrivelser og forklaringer av prosesser i identifiserbare lokale kontekster (Miles & Huberman, 1994). Formålet med vår studie var å forstå og beskrive noe. Dette er i følge (Johannessen, Tufte, og Christoffersen, 2016) helt i tråd med et kvalitativ forskning. Kommunikasjon, formidling og relasjoner er vanskelig å måle i statistikk og tall og det ble derfor tidlig klart at vi skulle gjennomføre et kvalitativt forskningsprosjekt. Vi gjorde et dypdykk i hjertet og sjelen av et lite miljø i Gloppen. Fordi forskning på temaet i Gloppen ikke har blitt gjort før var vi nødt til å være utforskende. Dette lå til grunn for vårt valg av metode. Johannessen m.fl. (2016) påpeker at kvalitativ metode ofte er hensiktsmessig når man skal undersøke fenomener vi ikke kjenner til så godt og hvor det er forsket lite på.

Valget av metode for datainnsamling hang sterkt sammen med hvordan vi tenkte å analysere dataene i etterkant. Vi ønsket å se nærmere på hvordan kommunikasjonen foregikk mellom to deler av stisykkelmiljøet på Gloppen. Grunnen til at vi valgte fokusgruppeintervjuer var fordi at denne formen virker mindre truende for deltakerne sammenlignet med individuelle intervju. Ved at deltakerne stimulerer hverandre kunne dette bidra til å skape en større diskusjon og få frem dypere informasjon (Tjora, 2012). Hensikten med at vi valgte kvalitative intervju var å komme tett innpå personene i de målgruppene vi var interessert i å vite noe om. *Fenomenologi* er en kvalitativ metodisk tilnærming (Johannessen, 2016). I kvalitativ sammenheng handler dette om å utforske og beskrive mennesker og deres erfaringer og forståelse av et fenomen. Det var ønskelig å få fylldige beskrivelser av deres egne perspektiver, opplevelser og forståelseshorisont slik at problemstillingen kunne belyses fra flere sider (Johannessen m.fl., 2016).

3.2 Utvalg

Tilfeldig trekking av et utvalg er lite egnet i et kvalitativt intervju. Et *strategisk utvalg* ble derfor løsningen vår. Det innebærer at man henvender seg til grupper eller enkeltpersoner på forhånd som man mener har noe spesielt å bidra med i undersøkelsen (Dalland, (2012). Med bakgrunn i dette ble personene i våre fokusgruppeintervju nøye utvalgt etter relevans og interesse for vår problemstilling. Den første gruppen vi intervjuet var stisyklere bosatt i Gloppen, og som hadde en tilknytning til stisykkel miljøet der. Den andre gruppen vi intervjuet bestod av personer som hadde en viktig rolle eller stor betydning for miljøet. Vi antok at det skjedde en formidling mellom disse gruppene når det kom til stivett. I følge Johannessen m.fl, (2016) bør gruppene være homogene, men samtidig ha tilstrekkelig variasjon slik at deltakerne presenterer ulike oppfatninger.

Holter og Kalleberg (1996) definerer gruppeintervju som en kvalitativ forskningsmetode som går ut på at flere mennesker sammen diskuterer et tema med en forsker som leder og ordstyrer. For å kunne skaffe intervjuobjekt måtte vi konkretisere hvilke inklusjon og eksklusjonskriterier det skulle være for hver gruppe. Vi kom frem til noen ganske enkle regler som gjaldt for begge gruppene: intervjuobjektene måtte være bosatt i Gloppen kommune, og ha drevet med stisykling i over ett år. Inklusjon og eksklusjonskriteriene kunne vært strengere for å få et mer passende utvalg til denne gruppen, men på grunn av praktiske årsaker hadde vi få informanter å velge mellom. Derfor kunne vi ikke ha for strenge kriterier. For gruppen med "mottakere" var det viktig at de hadde hatt nok kontakt med stisykkel miljøet til å ha tatt til seg normer og regler fra det. For å fremstille vår problemstilling på best mulig måte var ikke alder et spesielt kriterium for denne gruppen.

Til intervjuet med formidlerne måtte vi ha litt flere kriterier. I denne gruppen måtte det være stisyklister som har mye erfaring med sykling, samtidig være en viktig del av stisykkelmiljøet i Gloppen. Grunnen til at vi valgte å stille flere kriterier til formidlerne var fordi vi søkte etter svar på hvordan det formidles stivett og bærekraft i Gloppen, og hvordan det kan gjøres mer forståelig for andre syklister som ikke har like mye erfaring. Denne gruppen ble nøye selektert etter grad av erfaring, involvering og relevans i forhold til vår problemstilling. For å få en større reliabilitet i vår oppgave kunne vi både hatt flere deltagere og i tillegg inkludert tilreisende som en tredje intervjugruppe. På en annen side sier Dalland (2012) at kvalitative intervjuer sikter mot dybden og da kan heller ikke antallet være for stort.

3.3 Intervjuets rammer

Intervjuer egner seg når forskeren har behov for å gi mer frihet overfor informantene sammenlignet med hva et strukturert spørreskjema tillater. Bakgrunnen for at vi valgte nettopp gruppeintervju var å få frem tilstrekkelig variasjon og ulike oppfatninger hos flere deltakerne (Johannessen m.fl., 2016). For å fremstille vår problemstilling var vi avhengig av å få presentert ulike oppfatninger rundt temaet fra flere personer. Begge intervjuene ble gjennomført i "behagelige" omgivelser noe som var bevisst for å skape en god atmosfære og dialog. Å gjennomføre gruppeintervjuene slik vi gjorde ser vi på som en fordel sammenlignet med en stivere og mer formell setting. Vi ønsket å komme nærmere inn på deltakerne, i tillegg til at atmosfæren blir mye mer hyggelig. Dette igjen gjør deltakerne mer komfortable noe som gir oss bedre og dypere forståelse rundt temaet vi forsker på.

Rammene vi satte for intervjuene var at det skulle være en debatt politikk som alle kunne følge, med enkle regler for å kunne holde orden i samtalen. Å gjennomføre gode gruppesamtaler setter store krav til at intervjueren har god innsikt i gruppeprosesser og emnet som blir diskutert (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2016). Vi valgte semistrukturerte intervjuer som gav oss muligheten til å styre intervjuene på samme tid som alle fikk en mulighet for å komme med sin egen refleksjon. Dette var en balansegang gjennom hele intervjuet og hadde trolig en påvirkning på resultatene. Det er viktig å ikke bli

for styrende da dette kan være begrensende for refleksjon og gode synspunkter (Johannessen m.fl., 2016).

Vår intervjuguide baserte seg på tre ulike temaer med underliggende spørsmål (Vedlegg 2/4 og 3/4). For å få gode refleksjoner rundt temaene laget vi åpne spørsmål som tillot dette. Intervjuguiden ble benyttet, men fungerte mer som en mal og ble ikke brukt slavisk. I forbindelse med intervjuene valgte vi å bruke båndopptaker for å samle opp informasjonen. I etterkant av intervjuene ble informasjonen transkribert, og analysert. Grunnen til at vi valgte å ta opp intervjuene var for at da kunne vi fokusere på å gjennomføre intervjuet på best mulig måte.

3.4 Forskerrollen

I forbindelse med temaene vi skulle presentere for intervjupersonene hadde vi god kunnskap om det som skulle legges frem. Grunnen til at vi ønsket god kunnskap om temaene var for at svarene skal kunne bli så konkrete og gode som mulig. Dersom en forsker ikke har kunnskap om det han spør om, kan man risikere å få ubetydelige eller mindre interessante svar (Kvale & Brinkmann, 2009). En annen faktor er at ved hjelp av god kunnskap om temaene, er det lettere å forstå sammenhengen i svarene som blir gitt. For at vi skulle kunne formulere oss riktig når vi stilte de forskjellige spørsmålene var vi nødt til å ha rikelig med kunnskap.

I følge Kvale & Brinkmann (2009) handler det om at forskeren ikke skal kunne relatere eller tolke det ut fra deltakerens synspunkt. I våres intervju valgte vi å bruke den mest objektive personen som ikke hadde noen tilknytning til plassen eller intervjupersonene. Grunnen til at vi gjorde det på den måten var for at svarene skulle bli så ærlige som mulig og forskeren skal kunne se på det med mest mulig objektivitet. Om det hadde vært en lokal stisykler som gjennomførte intervjuet kunne intervjuerens eksisterende holdninger rundt stivett og stisykling og kjennskap til miljøet ha farget intervjuet. Intervjueren kan på grunn av relasjoner eller tilknytning til intervjupersonene la seg påvirke av deres meninger (Kvale & Brinkmann, 2009).

3.5 Diskusjon

I drøftelsen vår tok vi for oss dataen vi har fått fra intervjuene, og sammenlikner mottakere med formidlere og deretter koble det opp i mot relevant litteratur. Gjennom oppgaven holder vi oss til en *narrativ* fremstilling som handler om å gi uttrykk for intervjuobjektens meninger og kunnskap gjennom deres egne fortellinger (Kvale & Brinkmann, 2009). Ved å sammenlikne data så krever det grundigere arbeid fra oss som skribenter, for det vi spør om er nødt til å gi oss informative svar. I vår intervjuanalyse ble det ikke brukt noen standard metode for for å analysere materialet som helhet. Denne formen for analyse kalles *ad-hoc*, og gir rom for at det skjer et fritt samspill mellom ulike teknikker (Kvale, 2004).

Da intervjuene var transkribert satt vi igjen med mye råmateriale som måtte behandles, systematiseres og tolkes. Dalland (2012) nevner to grunner til hvorfor systematisering er viktig. Det er viktig for å få oversikt over hvilket materiale du har til å kunne svare på problemstillingen og for å vurdere kritisk hvilken relevans materialet har. Temainndeling ble derfor sentralt for å systematisere våre data. Ved å bryte ned materialet i mindre deler, for så å tolke materialet og sette det sammen igjen i en større helhet viser at vi i følge Kvale og Brinkmann (2009) arbeider *hermeneutisk* i vår oppgave.

Analyse og tolkning er et granskingsarbeid der utfordringen er å finne ut hva materialet har å fortelle (Dalland, 2012). Ønsket var hele veien å få frem vårt materiale på en saklig måte som gav mening. Arbeidet med å sette sitater i lyset av teori og viser at vi det er en forståelse mellom oss og informantene. På grunn av vår tilknytning til terrengsykling og teoretisk bakgrunnskunnskap er dette også med å skape en *intersubjektivitet* gjennom oppgaven (Kvale og Brinkmann, 2009).

3.6 Etiske aspekter

Forskningsetikk omfatter planlegging, gjennomføring og rapportering av forskning for å ivareta personvernet og sikre troverdighet av forskningsresultater (Dalland, 2012). I intervjuene våre var det viktig å få så mye kunnskap og erfaring ut av deltagerne som mulig. Da var vi avhengig av tillit i form av at deltakerne opplevde å bli ivaretatt når de bidrar til vårt arbeid. Når vi gjennomfører en slik undersøkelse innebærer det å ta på seg ansvaret overfor både enkeltpersoner, institusjoner og samfunnet (Dalland, 2012). Kvale, (2009) omtaler tre ulike regler for forskning på mennesker; *Samtykke, konfidensialitet og konsekvenser*. I denne sammenheng sendte vi ut informasjonsskriv i forkant i tillegg til å gå gjennom disse før intervjuet startet. Dette informasjonsskrivet inneholdt bakgrunn for studien, hva studien innebærer, hva som skjer med informasjonen om deltakerne og tilslutt frivillig deltakelse. Samtlige signerte samtykkeskjema før intervjuene ble satt i gang og på denne måten sørget vi for å redegjøre for de etiske retningslinjene overfor våre deltakere (Vedlegg 4/4).

I tillegg til opplysninger overfor deltakerne ble vi pliktet til å søke om godkjenning fra Personvernombudet ved Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD). Vi måtte sende inn søknad om meldeplikt selv om all rapportering av prosjektet skulle anonymiseres (Vedlegg 1/4). I sammenheng med anonymisering har vi valgt å oppgi tilfeldig kjønn og navn på deltakerne. Dette var fordi personopplysningene som ble innhentet kunne indirekte knyttes tilbake til enkeltpersoner. NSD representerer en viktig ressurs for forsker og studentprosjekter (Dalland, (2012). Gjennom søknad og godkjenning sørget vi for internkontroll og kvalitetssikring av egen forskning. Hadde vi ikke meldt inn søknad til NSD hadde dette vært et brudd på personopplysningsloven (NSD, 2016).

3.7 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet i vårt tilfelle handler om i hvilken grad vi kan se på vår datainnsamling og si at det er pålitelig (Johannessen m.fl., 2016). Vi kan si noe om påliteligheten til vår datainnsamling ved å se på hvordan vi har behandlet våre data. Hvordan vi har gjort det kan si noe om resultatene ville blitt det samme om noen andre hadde fulgt våre fotspor (Tjora, 2012). Begge gruppeintervjuene ble gjennomført i kontrollerte omgivelser hvor vi alle var tilstede under begge intervjuene. Vi samlet våre data gjennom lydopptak for å kunne transkribere intervjuet så nøyaktig som mulig. Uten båndopptaker og eller telefon hadde vi risikert mye feilinformasjon og mangel på data. Transkriberingen ble fordelt mellom oss, men vi lagde oss en mal på hvordan man transkriberingen skulle foregå. På denne måten var vi sikre på at ingen feilinformasjon ville oppstå. I et intervju ligger det en mulig feilkilde i selve kommunikasjonsprosessen. Det vil si om spørsmålet er riktig oppfattet, har intervjueren forstått svaret riktig og er svarene notert riktig? Som en ekstra sikkerhet hørte samtlige gjennom intervjuene og kontrollerte transkriberingen.

I følge Johannessen m.fl., (2016) dreier validitet i våre kvalitative intervju seg om i hvilken grad våre fremgangsmåter og funn på riktig måte reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten. For at våre funn skal ha troverdighet og kan stoles på var vi avhengig av relevant teori som kunne knyttes sammen. Gjennom hele oppgaven setter vi funnene våre i lyset av teori for å sikre validiteten til oppgaven. Dette er i følge Tjora (2012) den viktigste kilden til høy validitet.

4 Diskusjon

I denne delen av oppgaven vil vi se nærmere på hva vi har fått ut av intervjuene og sammenligne informasjonen med relevant teori. For å fremstille dette på en dekkende og god måte har vi valgt å dele diskusjonen inn i tre hoveddeler. Disse er “bevissthet rundt stivett”, “styring og tilrettelegging” og tilslutt “dialog og kontakt med andre brukergrupper”.

4.1 Bevissthet rundt stivett

Den nye stortingsmeldingen (Klima og Miljødepartementet, 2016) legger vekt på større frihet og mer krav til ansvarlig bruk av naturen. Derfor ligger mye av ansvaret på individet når en er ute på tur. For en stisykler vil dette ansvaret være tett bundet til NOTS's (2016) stivettregler, men det er ikke alltid en klarer å tenke på stivettregler når en suser ned stien. Her er et sitat fra en formidler som innrømmer å ikke alltid følge stivettreglene.

| *Det er klart det er fristende når du er i fin flyt å bare knuse ned i myra.*

- Kjersti

Kjersti refererer her til Flow-teorien utviklet av Csikszentmihalyi (1990). Vi kan se at det er ikke alltid like lett å bryte flyten for å ta ansvar. Hva har stisyklerne i Gloppen gjort for å øke bevisstheten rundt dette ansvaret? Er dagens bruk av stinettet bærekraftig og er Gloppen rustet til å ta imot en økende mengde tilreisende?

4.1.1 Aktiviteter og samhold

Det kom ganske klart frem i intervjuene at både Grov sykklarlauget og Folkehøgskulen har jobbet med å skape et tett miljø for stisyklere. Det har vært i form av felles turer og dugnader. En formidler innrømmer derimot at fokuset har vært mest på arbeid:

| *Du kan si at det har blitt arrangert flere fellesdugnader de siste ett og et halvt årene siden vi startet opp enn det har blitt arrangert felles turer.*

- Bjørnulf

Et for stort fokus på dugnader og stibygging kan hindre miljøets potensiale til å vokse (Webber, 2007). Webber (2007) bruker en sykkelklubb i Dallas, Texas som eksempel på et bredt fokus på aktiviteter.

| *How did they do it? For starters they keep people involved. While groups that focus solely on advocacy and trailwork often struggle to attract and keep members, the Dallas group succeeds because the club is fun. [...] Members aren't looking for a way to give back to mountain biking so much as they're interested in meeting new friends and having fun (Webber, 2007, s.83).*

Her blir fellesturene lagt vekt på som et middel til å skape et godt miljø og tiltrekke flere medlemmer. En mottaker uttrykte noe lignende når vi spurte om kommunikasjonen innad i Grovsyklarlauget:

Det er nok lurt å invitere til litt flere fellesturer for å invitere de som ikke er i den innerste kretsen.

- Gjertrud

Kanskje Grovsyklarlauget vil engasjere flere ved å øke mangfoldet av aktiviteter? Selv om dette hadde vært ideelt er det mulig at det er praktiske grunner som gjør det vanskelig for øyeblikket. Det kan tenkes at Grovsyklarlauget fokuserer på stibygging og dugnadsarbeid fordi de enda er i en tidlig fase av stinettet. Trolig er behovet for et skikkelig stinettverk sterkere enn behovet for aktiviteter for øyeblikket. Det kan tenkes at de kan tillate flere organiserte turer etterhvert som stiene blir mer rustet for større grupper og organisasjonen har fått flere ressurser.

4.1.2 Stibygging som holdningsbygger

I intervjuet med mottakerne kommer det frem at mange av de lokale stisyklerne har vært med på stibyggerkurs og dugnader hvor de har vært med å bygge stiene de nå kjører på. I intervjuet med formidlerne forteller de at de har vært pådrivere for dette.

Vi har etterhvert laget flere veldig solide stier som viser hvilken arbeidsinnsats som blir lagt ned.

- Ronald

Vi kan se at formidlerne har jobbet med å engasjere stisyklere i bygging av stier. I "Managing Mountain Biking" legger Webber (2007) vekt på viktigheten av det frivillige arbeidet ved en sykkelsti. *"One of the most effective ways that mountain bike groups can show their commitment to sustainable trails is through volunteer trailwork"* (Webber, 2007, s. 85). Dette fokuset på dugnader og involvering av de lokale har i følge mottakerne hatt en positiv effekt på stisykkel miljøet. Dette samsvarer godt med Webber's (2007) teorier.

Hvilken effekt har stibyggingen på individet? Når mottakerne får spørsmål om hvor de har fått sin oppfatning av stivett fra blir stibyggingen trukket frem som en viktig faktor. Kan stisyklernes deltakelse i dugnader og kurs ha bygget deres holdninger til stivett? Smith & Mackie (1995, s. 325) skriver: *"The more you put into something - whether in time, money, pain, or effort - the more you like it"*.

Kan man dra paralleller til stibyggingen? Kan en økt involvering i dugnadsarbeid og stibygging ha ført til en styrking av stisyklernes holdninger til stivett? Når vi spør om hvordan fokuset på stivett har endret seg siden de startet med stibygging svarte en mottaker at stibyggerkursene hadde vært en viktig kilde til endring:

Vi lærte jo også en del på stibyggerkurs i nesbyen også selvsagt. Spesielt hvordan bygge sti. Hva som er viktig å tenke på. Det blir jo litt "aha-opplevelser" av og til.

- Felix

Her har stibyggingen vært med på å internalisere normer rundt stivett. Smith & Mackie (1995, s. 404) skriver dette om internalisering: "Adhering to such norms not only feels like the right and proper thing to do but also makes people feel respected by others whose opinions they value". En av formidlerne kom med et lignende sitat rundt stibygging og endring av atferd:

Jeg tror nok at med en gang man kommer inn i et miljø og begynner å jobbe mye med stiene selv og ser slitasjen veldig tydelig og ser fysisk hva som må til for lage en skikkelig sti, da begynner du på en måte å tenke litt i andre baner.

- Georg

Det kan virke som at stibyggingen gir deltakerne en større forståelse for konsekvensene av aktiviteten de utøver og hvorfor bærekraft er viktig. Det Georg sier her viser at det skjer også en atferdsendring når en er ute og sykler. En begynner å "tenke litt i andre baner" og tar kanskje mer vare på stiene man besøker.

4.1.3 Utenfor kjernemiljøet

Selv om kjernen av sykkelmiljøet har sterke holdninger til stivett ga formidlerne uttrykk for at ikke alle stisyklister tenker over hvordan aktiviteten påvirker stiene. De hadde erfart flere ganger å måtte informere andre syklistere på våte dager om å ta mer hensyn. I vårt intervju med mottakerne kom det også frem at ikke alle var bevisste på stivettreglene. Når vi listet opp stivettreglene fra NOTS (2016) sine hjemmesider var det en som lærte mye nytt.

Det var ikke alt det der som jeg var klar over. Var nok en del som jeg ikke har hørt om før. Forkjørersrett blant annet og det med låsing av hjulet.

- Eldar

Eldar opplyste også at han ikke har syklet mer enn ett år og ikke var en del av det lokale sykkelmiljøet. Kan en anta at han ikke visste om stivettreglene fordi han er ny i miljøet? En av de andre mottakerne, som hadde flere års erfaring, delte sine tanker rundt det å være en ny stisykler:

Stivett er ikke alltid logisk før man begynner å tenke på det. Det er først når det blir tatt opp og frem i lyset man begynner å reflektere rundt stivett. Når man er ny er det ikke stivett som man reflekterer rundt.

- Reodor

Reodor støtter her opp under antakelsen, men kan det være andre årsaker som spiller inn i tillegg? Eldar opplyste at han hadde syklet mest alene og ikke sosialisert seg mye med andre stisyklister. Når vi spurte om de følte det var god kommunikasjon i stisyklemiljøet i Gloppen svarte Eldar dette:

Jeg har nok ikke vært så involvert i Grovsyklarlauget, og da er nok informasjonen ganske dårlig.

- Eldar

Det er tydelig at formidlerne gjør en viktig jobb med å sette fokus på stivett i stisykkelmiljøet, men tyder dette på at arbeidsmetoden kan ha begrensninger? Smith & Mackie (1995) mener at en viktig komponent for å danne normer er interaksjon: "Interaction causes group members' thoughts, feelings, and behaviours to become more alike" (Smith & Mackie, 1995, s. 353). For at dette skal skje må en være en del av denne gruppen og ha jevnlig kontakt. Eldar hadde lite interaksjon med kjernemiljøet av stisyklere og en kan anta at han derfor ikke hadde den samme bevisstheten rundt stivett som de andre.

4.1.4 Skillet mellom ung og gammel

Ut fra Odden (2008a) sin teori om at særlig ungdommen er aktive innenfor de nye og moderne aktivitetene er kanskje stisykling et unntak. Formidlerne rapporterte at de fleste syklistene i Gloppen er godt voksne menn:

"Vi når ut til et ganske smalt sjikte med menn mellom 30-50 år og noen få damer. De yngre er vanskelige å få tak i".

- Jarle

Skillet forklarer de er økonomisk. Det er ikke alle yngre som har råd til å kjøpe seg stisykkel og drive det som en fast aktivitet. De forklarer at det finnes yngre syklistere i området, men disse er færre og ser ut til å havne litt utenfor kjernemiljøet hos syklistene i Gloppen. En mottaker forteller om et møte med yngre stisyklere mens han var på gåtur:

Jeg husker jeg så to ungdommer for ei stund tilbake som jeg ikke kjente. De pløyde gjennom et vått parti mens jeg var på vei oppover. Når jeg fikk summet meg angret jeg på at jeg ikke "hooka" tak i de og filleristet dem.

- Sigvart

De andre i gruppen forteller at de også har sett yngre stisyklere som utøver dårlig stivett. Hvorfor når ikke formidlerne ut til dem? Når vi spør formidlerne om hvordan de når ut til de yngre og de som nettopp har startet med stisykling svarer de dette:

Vi har kanskje litt dårlig metode. Det er vanskelig å få tak i de helt nye, ferske og unge.

Flere av mottakerne bekrefter at det er vanskelig å komme inn i miljøet når man er ny, ung og eller har lite erfaring. Her kan vi igjen se at det er mangelen på interaksjon som fører til at normene og holdningene ikke når ut til de yngre (Smith & Mackie, 1995, s. 353). Det skapes et alders og erfaringskille som er vanskelig å krysse.

4.1.5 Indre justis

I begge intervjuene ble det klart at de reagerer på uansvarlig bruk av stinettet. En formidler forteller:

Det er av og til jeg er ute å sykler og blir vanvittig frustrert over det jeg ser og da kan det hende jeg slenger et bilde og en sur kommentar på facebook.

- Berit

Her brukes sosiale medier for å vise avsky mot et brudd på en norm. Dette ligner veldig på *Enforcement*, Smith & Mackies (1995) første punkt om hvorfor vi følger normer. Vi kan se at reaksjonen til Berit og Sigvart, som ville "filleriste" noen ungdommer, viser at brudd på de etablerte normene i miljøet blir behandlet med sanksjoner. I dette tilfellet å trekke tilbake sosial aksept fra normbryterene. Dette viser oss at sykkelmiljøet har en slags indre justis på hvordan man skal bruke stinettet. Her blir sanksjoner brukt for å regulere avvik (Smith & Mackie, 1995). Det vi også ser her er at det ligger en del forventninger om hvordan en skal oppføre seg på sykkelen. Dette kan knyttes opp mot *consensus & support*, Smith & Mackies (1995) tredje punkt om hvorfor vi følger normer. Det dannes en felles forståelse for hvordan en skal oppføre seg og denne samstemtheten forsterker normativ atferd.

En kan også argumentere for at Sigvarts reaksjon fra forrige delkapittel viser at normene har blitt internalisert. Vi har tolket Sigvarts uttalelse som genuin og ikke et eksempel på offentlig konformitet fra Smith & Mackie (1995). Hvorvidt vi var i stand til å se forskjellen på privat og offentlig konformitet i intervjusituasjonen er diskutabelt, men vi kan anta basert på uttalelser at mottakerne hadde tatt til seg normene om stivett fordi de følte riktig.

4.1.6 Tilreisende og skilting

En annen gruppe som formidlerne mener det er vanskelig å nå ut til er tilreisende, de som kommer fra utlandet eller andre deler av Norge for å sykle på stiene i Gloppen. Gloppen har merket en økning i tilreisende og det har bekymret formidlerne:

Vi så at det ble rettet fokus mot enkelte av stiene her i kommunen i nasjonale sykkelmedier, og i forkant av det merket vi en stor vekst i tilreisende syklist, og det var uten noen som helst oppmerksomhet noen plass, det var bare jungeltelegrafene egentlig.

- Linus

Her virker det som om at det er stor enighet i at de ikke har mulighet til å håndtere tilreisende syklistene. Dette mener de er et problem fordi det er stor forskjell på tilreisende og lokale:

Tilreisende gir da egentlig katta i hvordan stien ser ut når de reiser herifra, å det er jo største problemet.

- Otto

Formidlerne beskriver dette som et "charter-syndrom" hvor man ikke tenker på konsekvensene på det man gjør. Sivert forklarte oss hvorfor:

Når du kommer til en sti, kjenner du ikke til historikken til stien, du kjenner ikke brukerkonflikten som eventuelt ligger der, er dette en sykkelsti eller ikke?

- Sivert

Som en løsning på dette forklarer de at å bygge bærekraftige stier er viktig. Dette skal vi snakke mer om i kapittelet om styring og tilrettelegging, men stien i seg selv kan også være med på å kommunisere med de tilreisende:

Ved å bygge gode og sterke stier skaper vi mye cred og folk ser hva vi gjør er veldig viktig.

- Birger

Her kan vi igjen dra paralleller til sosialpsykologien. Smith & Mackie (1995, s. 402) skriver at miljøet også kan si noe om hvilke normer og regler som finnes og derfor styre atferden hos andre. Kommer de tilreisende til en bred sti full av gjørme og med hjulspor overalt vil de anta at det ikke finnes normer for hvordan en skal sykle på stien og derfor kjøre på uten hensyn. Kommer de til en opparbeidet sti som er vedlikeholdt, pen og ryddig vil de antageligvis kjøre mer forsiktig.

Når vi snakket om tilreisende fikk vi inntrykket av at de ønsket å etablere bedre system for å ta imot folk utenfra. Her ble nettsider, apper og informasjonstavler nevnt. Vi fikk inntrykket av at mye av dette var pågående prosesser.

Informasjonstavler med stivettreglene er jo noe av det første vi burde ha gjort.

- Hans.

Skilting er en viktig del av kommunikasjonen når det gjelder ferdsel på stier. Siden interaksjonen med de utenfor kjernemiljøet, de yngre og tilreisende ikke er tilstrekkelig til å skape endring må skilting og informasjonstavler være den eneste gode løsningen. I følge

Felton (2004) er det viktig at man tenker gjennom hva slags type skilting, hva som står på skiltet, utformingen og så videre. En mottaker etterlyste bedre informasjon om stivettreglene:

Det skulle vært en litt mer tydelig måte å gitt den informasjonen på, for eksempel et skilt med stivettreglene på.

- Helge.

Hvis vi går tilbake til Smith & Mackie (1995, s. 401) kan vi igjen trekke frem deres påstand om at en norm må bli brakt opp i bevisstheten for å styre atferd. Skilting og informasjonstavler er gode eksempler på direkte påminnelser som styrer atferd (Smith & Mackie, 1995, s. 401). Her er det Smith & Mackies (1995) fjerde punkt om hvorfor vi følger normer, *frequent activation*, som fører til endring i atferd. Trolig vil skilting og informasjonstavler føre til at tilreisende får en bedre forståelse for Norges og ikke minst Gloppens holdninger til stivett. En kan også argumentere for at de lokale vil få en økt bevissthet rundt stivett fordi de blir minnet på det hver gang de er ute å sykler.

4.2 Styring og tilrettelegging

Odden (2008b) skriver at de nye formene for friluftsliv, som blant annet terrengsykling vil fortsette å vokse i fremtiden. Det er noe Gloppen begynner å kjenne på, hvor turgåere oftere opplever å møte på en syklist på stien. Tilretteleggingen av bærekraftige stier som tåler økt trykk blir derfor essensielt for at økningen skal kunne fortsette i samme retning.

4.2.1 Stien som fremkomstmiddel

Man kan sykle hver eneste dag så lenge man går i seg selv og ferdes hensynsfullt.

- Mona

Påstanden ovenfor er hentet ut fra intervjuet med formidlerne. Vi fant denne påstanden sentral i forbindelse med oppfatningen og holdningene til syklistene. Mottakerne er redde for å sykle når det er vått, men så lenge man har nok kunnskaper er det mulig å sykle til enhver tid. Formidlerne sier de legger vekt på å styre trafikk på de dårlige dagene slik at de mest bærekraftige stiene blir brukt (Felton, 2004; Bischoff, 2012). Mottakerne nevner også at det er enkelte stier som kan sykles på uansett vær uten bekymring fordi de er jobbet med.

Hvis du reflekterer litt over de fire verdiene til Felton om utvidelsen av sti nettverket, og sitter igjen med nye spørsmål som; kan stien føre til ytterligere ødeleggelse, eller kan det føre til utrygge eller negative opplevelser hos brukerne? Da burde du vurdere om det er lurt å faktisk bygge stien eller ikke- bygge stien (Felton, 2004).

4.2.2 Styring av trafikk gjennom stibygging og avlastning

Gloppen er en liten kommune med mange interesser. På grunn av dette lider populære stier av slitasje fordi de blir brukt av flere målgrupper. I denne sammenhengen er det snakk om turgåere og stisyklister, begge i forskjellige aldre. Gjennom intervjuene forsøkte vi å få et innblikk i hvordan formidlerne jobber med å begrense denne slitasjen, og hvordan mottakerne oppfatter beskjedene som formidlerne gir. I intervjuet med formidlerne ble det sagt en del om styring av slitasje på stiene.

Selvfølgelig kan en formidle om bærekraftig sti bruk, men at en må legge vel så mye arbeid i og rett og slett fjerne oss fra de plassene der vi ikke vil utøve slitasje.

- Oddbjørg

Dette sitatet fanget vår oppmerksomhet. Formidlerne prøver hele tiden å styre brukerne inn på de opparbeidede stiene, i motsetning til de stiene som ikke er opparbeidet. Denne styringen gjør formidlerne fordi at de opparbeidede stiene er produsert for å takle trafikk og slitasje (Bischoff, 2012). Jobben med å fjerne seg fra plassene som er spesielt utsatt for slitasje og ødeleggelse er tidkrevende. I tillegg til at det tar tid, så krever det økonomi, frivillighet og engasjement fra formidlerne sin side. Når vi snakket om tiltak som kunne gjøre stisyklingen i Gloppen bærekraftig mente en formidler at det var:

Å bygge stier som rett og slett skal avlaste, og stier som skal være såpass interessante at du skal ikke ha noe behov for å sykle andre plasser.

- Dag Vidar

Syklistene har derfor muligheten til å kunne benytte seg av de stiene som er gjort bærekraftige, men det krever at syklistene får oppleve variasjon og utfordringer i de bærekraftige stiene (Myking og Tiltnes, 2012).

Formidlerne jobber hele tiden med løsninger som gjør det tilgjengelig for enhver å ferdes når en vil. Under intervjuet med formidlerne kom det frem;

Det e litt sånn, en ting er det personlige da går det egentlig på folkeskikk og tilnærming til sporløs ferdsel som ellers i friluftslivet, også har du mer på det systemet som går på tilrettelegging, bygging og den biten der.

- Kristine

Vi kan tolke det som at formidlerne jobber med god kommunikasjon samtidig som at det er opp til brukerne å ferdes hensynsfullt. I tillegg til at holdningene til hver enkelt er det som avgjør om det er greit å sykle eller ikke, så kommer tilretteleggingen etterhvert. Selv om formidlerne jobber med avlastning av de mest brukte stiene i Gloppen, så krever det også at mottakerne får med seg informasjonen og tar i bruk de opparbeidede stiene.

4.2.3 Styring av trafikk gjennom separering av stier

En kan stille seg spørsmålet: skal stien deles eller skal den kun forbeholdes syklistene? Felton (2004), har fra dag en støttet syv grunnleggende tankene, som tidligere nevnt i teorikapittelet. Disse syv punktene er noe Felton (2004) ser på som positive sider på hvorfor man skal dele stiene med flere brukere. I forhold til Gloppen som kommune, så er det tidligere nevnt i oppgaven at det er et lite sted med felles interesser for utmarka. Det er ikke alltid det lar seg gjøre å dele stiene med flere brukergrupper på grunn av konfliktene som oppstår:

Derfor startet vi prosessen med grunneiere, som Grovsyklarlauget ble involvert i forhold til stien på Tystadstøylen, der vi hadde satt i gang prosessen med grunneiere, fordi at de hadde klaget til oss. Det har blitt en god dialog, som alle har bidratt til.

- Petter

I forbindelse med det Petter referer til her, så gjorde de et tiltak med å trekke sykkelstien rundt Tystadstøylen. Grunnen til dette var slitasje på støylen og en grunneier som ikke ønsket begge brukergruppene på samme området. Bakgrunnen for klagen var at stien ned til Tystadstøylen ikke var bærekraftig nok til å takle både fotturister og syklistene. Gjennom intervjuet med formidlerne ble det også nevnt:

Skal en kunne herje fritt, så må en rett og slett ha egne plasser å gjøre det, vekk ifra andre brukergrupper.

- Bjørg

Påstanden over kan ses i sammenheng med punktet til Webber (2007) som sier at en syklist vil også føle tilhørighet i naturen, men samtidig ikke ødelegge for fotturistene. Vi kan også se denne påstanden i lyset av den nye stortingsmeldingen, hvor de trekker frem et tiltak om at ivaretagelse og tilrettelegging av arealer for flere brukergrupper er viktig for at flere skal få muligheten til å bedrive friluftsliv jevnlig (Klima og Miljødepartementet, 2016).

4.3 Dialog og kontakt med andre brukergrupper

“Jeg var lei av å få sinte blikk og kommentarer”.

- Fredrik

I Klima og miljødepartementet (2016) sier de at ulikheten i mål og ambisjoner med friluftslivsutøvelsen skaper en tendens til økende konflikter mellom friluftslivsutøvere. De nevner også at aktiviteter som utøves i høy hastighet kan medføre farlige situasjoner og skape irritasjon samt aggresjon mellom brukerne. Hvordan arbeider sykkelmiljøet i Gloppen sammen med andre brukergrupper og interesser i lokalmiljøet for å unngå konflikter?

4.3.1 Dialog og kommunikasjon

Dialog og kommunikasjon blir til stadighet nevnt og fremhevet gjennom intervjuene. Hvorfor er dette så viktig?. I følge Lingås (2008) er dialog en samtale mellom mennesker der målet er å forstå den andre. I flere anledninger gir formidlere og mottakere innblikk i hvordan dialog mellom flere brukere påvirker hverandre. Kan dialog mellom brukere fremstilles som en nøkkel for å unngå konflikter både på og utenfor stiene? Brendehaug og Engeset (2015) nevner i sin studie om *“Utvikling av sameksistens mellom syklister, vandrere og jegere”* at dialog og kontakt mellom ulike brukergrupper hadde en effekt i forhold til å tilpasse seg andres behov.

Du har ganske mye igjen for det om du tar den lille tiden og prater litt. Da blir du noe annet enn den fullface hjelmen og sykkelen.

- Gunn

Dette sitatet viser oss hvordan sykkelmiljøet i Gloppen har forholdt seg til resten av befolkningen. Vi finner tydelige tegn til at det har vært konflikter i Gloppen, men vi observerte også at sykkelmiljøet i Gloppen valgte å ta et steg tilbake for å reparere forholdet før det var for sent. Det ble gjennom intervjuene flere ganger fremhevet viktigheten av å dele stien med andre og imøtekomme hverandres behov. Å imøtekomme hverandres behov er noe stortingsmeldingen (2016) fremhever og setter i fokus sammen med NOTS (2016) sine stivettregler. Sitatet tyder på at god dialog og kommunikasjon kommer syklister til gode.

I forskningsarbeidet til Brendehaug og Engeset (2015) fant de ut at de ulike brukergruppene i Sogndal tilpasset seg hverandre for å unngå konflikter. Dette ser vi også tydelige tegn på i Gloppen. Det kommer også frem i arbeidet deres at kommunikasjon, åpenhet og dialog er nøkkelen for å skape sameksistens mellom brukere. Denne teorien er støttende til våre funn om at dette også kan være tilfellet i Gloppen.

I flere tilfeller nevner syklister i Gloppen at de har en fordel ved å være et lite miljø og en liten bygd.

Jeg tror det har litt å si at folk som regel kjenner oss, og har et forhold til oss

- Rolf

Ut fra funnene våre tyder det på at størrelsen på lokalmiljøet kan ha en betydning. Vi kan se at kommunikasjon og dialog mellom syklister og andre brukere kan være enklere ved å ha et forhold og kjennskap til hverandre. Dette kan vi sette i kontrast til Oslo som har en betydelig større befolkning og brukere (Tiltnes, 2015). Svedberg (2002) underbygger med sin teori om hvorfor størrelse påvirker forholdet med andre brukere. *“Med økende gruppestørrelse øker også den fysiske avstanden mellom medlemmene. Det påvirker*

kommunikasjonsmønsteret, slik at det blir mer upersonlig og mindre basert på direkte sanseinntrykk” (Svedberg, 2002, s. 107).

4.3.2 Samarbeid i relasjoner

For å opprettholde god kommunikasjon kommer samarbeid frem som en viktig faktor. Samarbeid med andre aktører viser seg også som en nøkkel til en bærekraftig satsing på sykling i Gloppen. Gjennom mange tette dialoger mellom Grovsyklarlauget, Nordfjord folkehøgskole, grunneiere og kommunen har Gloppen fokusert på å skape gode relasjoner som alle kan vinne på.

Viktig å være tett på grunneiere og kommunen og skape et godt samarbeid med andre aktører.

- Jarle

Dette sitatet kan sees opp imot hva Grelland m.fl., (2014, s. 138) sier om at “Resultatet av et samarbeid blir noe annet enn summen av de enkeltes bidrag, og samarbeid kan gjøre resultatet bedre enn om arbeidet ble utført alene”. Det fremstår i intervjuene at tett dialog mellom andre aktører er viktig for et godt samarbeid. I intervjuene kommer det frem situasjoner fra andre miljøer hvor det var problematikk mellom syklister og grunneiere og samarbeidet med kommunen var dårlig. Gjensidig tillit er et sentralt stikkord her. Sykkelmiljøet i Gloppen ser ut til å legge mye vekt på å gjøre grundig dugnadsarbeid som kommer andre brukere til nytte. “Å vise hensyn overfor andre brukere og aktører og gi noe tilbake er helt avgjørende for å skape tillit”. Her ser vi hvordan sykkelmiljøet arbeider for å skape *komplementaritet* i samarbeidsprosessen. Som Grelland, m.fl., (2014, s. 149) sier kan tillit kan føre til at deltakernes potensialer og faglige kvaliteter kommer bedre til uttrykk, noe som igjen kan bidra til et bedre resultat. Tett dialog og godt samarbeid kan vi nå se på hvordan dette påvirker forståelsen av stisykling hos andre brukere og aktører.

4.3.3 I lyset av det tradisjonelle friluftslivet

Det har lenge eksistert en forestilling om at det tradisjonelle friluftslivet har en vedvarende og helt sentral plass i nordmenns liv (Odden, 2008a).

Det her er jo en landsens kommune, der på en måte det norske friluftslivstradisjonen har stått sterkt, og står fortsatt sterkt. Og bare det å gå på en poengløs topptur uten noe mål og mening er jo provoserende for noen her. Det handler jo om en sånn grunnleggende forståelse, fordi folk skjønner jo ikke helt hva man driver med.

- Jan.

Det Jan sier her blir presisert flere ganger. Dette er en langvarig prosess som vil ta mange år før det blir akseptabelt og innarbeidet blant turgåere og andre. Syklistene i Gloppen

fremhever dialog over tid som viktig for forståelsen av stisykling som igjen vil bidra til å unngå konflikter og problemer overfor andre aktører og brukere. I intervjuene kom beviser på dette frem. Mottakerne uttrykte at det er vanlig å stoppe for å snakke med turgåere for å la de få et innblikk i hva stisykling er.

Vi lar jo folk sitte på sykkelen kjenne på demperene. Vi ønsker jo at de skal forstå dette her.

- Helene

Sykkelmiljøet i Gloppen er bevisst på at endringen i friluftslivet må arbeides med over tid og påpeker viktigheten av å være fornuftig og hensynsfulle i denne overgangen. Det tradisjonelle friluftslivet står sterkt i Gloppen og det er ulike holdninger, utstyr og verdier som ofte er bakgrunnen for en *opplevd konflikt*. Dette henger sammen med hva Klima og Miljødepartementet (2016) sier om at mål og ambisjoner med friluftslivsutøvelsen skaper en tendens til økende konflikter mellom friluftslivs utøvere.

I denne sammenhengen kan sitatet til Ronald fra kapittelet "Stibygging som holdningsbygger" lede til flere spørsmål. Kan vi også si at stien kommuniserer noe til turgåerne? Kanskje en opparbeidet sti ikke bare inspirerer syklistene til å endre deres holdninger til stivett, men også bedre holdningene andre brukere har til stisykling? En sti som er ødelagt av dype sykkelspor og gjørme sender ut dårlige signaler, mens en opparbeidet sti som har blitt lagt betydelig dugnadsarbeid i signaliserer anerkjennelse og gjensidig respekt. Slike positive signaler ser ut til å ha en virkende effekt på holdninger og verdier som er helt nødvendig for at syklistene en gang i fremtiden kan slippe å være en outsider i norsk friluftsliv.

5 Konklusjon

Vi har med denne oppgaven forsøkt å finne svaret på problemstillingen: *Hvordan jobber stisykkelmiljøet i Gloppen for å gjøre stisyklingen i kommunen mer bærekraftig?* Gjennom tre underproblemstillinger har vi kommet frem til følgende:

Nordfjord Grovsyklarlaug og Nordfjord folkehøgskules dugnader har ført til sterkere holdninger rundt stivett hos kjernemiljøet i Gloppen. Her så vi at arbeid med stiene har ført til en større forståelse for konsekvensene av aktiviteten de driver med. De har imidlertid vanskeligheter med å nå ut til de som er utenfor kjernemiljøet. Vi så at det var nybegynnere og særlig unge som falt utenfor. Mangelen på interaksjon mellom flere deler av sykkelmiljøet har gjort at normer og holdninger ikke blir overført like lett. Vi fant også ut at organisasjonene kan dra fordel av å arrangere et større mangfold av aktiviteter for å hjelpe på rekrutteringen av frivillige og nå ut til flere. I tillegg kan vi se at tilreisende syklere er en utfordring fordi de ikke har mulighet til å ta imot og veilede alle som kommer til Gloppen. De har lagt vekt på å bygge stier som er bærekraftige og inspirerer til godt stivett. Samtidig har vi sett at skilt og informasjonstavler kan være viktige virkemidler for å nå ut til både tilreisende og lokale.

Grovsyklarlauget og Nordfjord folkehøgskule legger ned mye arbeid i stibyggingen. I intervjuene kom det frem at byggingen handler om å styre trafikk for å avlaste stier som er sårbare og mindre bærekraftige. For å kunne gjøre dette har de bygd stiene slik at de tåler stor trafikk og trenger lite vedlikehold. Disse stiene skal være så appellerende til stisyklerne slik at det ikke skal være behov for å sykle på stier som ikke er opparbeidet. Arbeidet de gjør på stiene handler også om å ta hensyn til andre interesser. Enkelte steder har de bevisst valgt å legge om stiene til nye traseer. Dette har vært på bakgrunn av dialog med grunneiere og turgåere.

Kommunikasjon har vært viktig for stisykkelmiljøet og de har lagt vekt på å skape god dialog for å løse konflikter. De har sett andre interessers behov og jobbet for å imøtekomme dem. Det blir også påpekt at de drar nytte av at Gloppen er en liten kommune. Kommunikasjonen blir enklere fordi miljøet er mindre. Dette har hjulpet Grovsyklarlauget til å bygge gode relasjoner med både kommunen og grunneiere. Tillit har blitt bygd og lagt et godt grunnlag for videre samarbeid. De har også vært bevisst på at stisykling er en veldig annerledes friluftaktivitet og har bevisst jobbet med å skape god dialog med turgåere. Dialog sammen med pene stier er viktig for å endre holdninger rundt stisykling slik at det kan bli en akseptert del av norsk friluftsliv.

Det vi har trukket ut av dette, og som er gjennomgående for hvordan stisykkelmiljøet har jobbet, er at de ser på bærekraft i et større perspektiv. Bærekraft blir et helhetlig begrep som omfatter mer enn bare stien. De har lagt lik vekt på bevisstgjørelse av stivett, tilrettelegging av stier og samarbeid med andre brukere og interesser. Måten de jobber med

dugnader skaper bedre holdninger, forståelse og inspirerer til godt stivett. Styring av trafikk og avlastning av stier fører til mindre vedlikehold og virker appellerende overfor andre brukere. Jobben med å imøtekomme ulike brukere og interesser, skaper nær kontakt utgjør gode relasjoner og integritet i kommunen. Arbeidet er langsiktig og gjort med en dyp forståelse og innsikt av mulige fremtidige utfordringer.

Våre funn viser at man må være bevisst på den helhetlige påvirkningen på samfunnet for at stisykling i kommunen skal være bærekraftig. Gloppen har gjennom langsiktig tenkning bygd et sterkt fundament som kan bygges videre på og vil vare i mange år fremover, akkurat som stiene.

Stisykkelmiljøet i Gloppen gjør mye godt arbeid, men vi ser også utfordringer i fremtiden. Vi ser at det ligger arbeid i å samle de utenforliggende syklistene og skape interaksjon i miljøet. En annen utfordring er at det trolig kommer til å være en stigende vekst i antall syklistene. Her ser vi at det kan være en utfordring å ha nok bærekraftige stier som tåler den økte trafikken. Da er det særlig viktig at de skaper gode relasjoner med turistnæringen slik at næringen kan vokse i takt med stiene.

6 Referanseliste

- Bischoff, A. (2012) Mellom meg og andre er det stier... En avhandling om stier, mennesker og naturopplevelse. Universitet for miljø og biovitenskap - Hentet fra internett: http://www.naturliv.no/dr_oppg/bischoff_stien.pdf/ sist sett: 29.11.2016
- Brendehaug, E. og Engeset, A.B. (2015). Kunnskap for utvikling av sameksistens mellom jakt, vandring og stisykling på kaupangerhalvøya. Sogndal: Vestlandsforskning.
- Brundtlandrapporten. (1987). Hentet 14.12.16 fra, <http://www.un-documents.net/ocf-02.htm>
- Csikszentmihalyi, Mihaly (1990) Flow. The Psychology of Optimal Experience. Harper Perennial, New York.
- Dalland, O. (2012). Metode og oppgaveskriving. (5.utgave.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Eide, H. og Eide, T. (2011). Kommunikasjon i relasjoner. Samhandling, konfliktløsning, etikk. (2.Utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag AS.
- Felton, V. (IMBA, 2004) Trail solutions: IMBAS guide til building sweet singletrack. Jhonson printing, Boulder, USA
- Friluftsløven. (1957). Lov om friluftslivet. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1957-06-28-16>
- Grelland, H.H., Eide, S.B., Kristiansen, A., Sævareid, H.I., og Aasland, D.G. (2014). Samarbeidets filosofi. (1.Utgave). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Holter, H. & Kalleberg, R. (1996). Kvalitative metoder i samfunnsforskning. Gjøvik: Universitetsforlaget.
- Horgen, A., Fasting, M.L., Lundhaug, T., Magnussen, L.I., og Østrem, K. (2016). Ute! Friluftsliv - pedagogiske, historiske og sosiologiske perspektiver. Bergen: Fagbokforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P.A., og Christoffersen, L. (2016). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. (5.utgave.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Kippernes, K. H. (2014). Stisykling i Norge : 86 fantastiske sykkelturer fra Kristiansand til Tromsø. Oslo: Fri flyt.

- Klima og Miljødepartementet. (2016) Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet (St.meld nr. 18, 2015-2016) Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20152016/id2479100/>
- Kolseth, H. (2016). Grovsyklarlauget byggjer sin eigen sti. Hentet 14.12.16 fra, <https://www.nrk.no/sognogfjordane/grovsyklarlag-lagar-sin-eigen-sti-1.12996287>
- Kvale, S. (2004). Det kvalitative forskningsintervju. Oslo: Gyldendal akademisk
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Interview. Introduktion til et håndværk. København: Hans Reitzels Forlag.
- Lingås, L.G. (2008). Kommunikasjon og samarbeid - Utvikling av relasjonskompetanse. (1.Utgave.). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Lund, K. (2015, 8.6.). *Bare et forbud mot terrengsykling kan redde naturen nå* Aftenposten. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Bare-et-forbud-mot-terrengsykling-kan-redde-naturen-na-38603b.html>
- Miles, M.B., & Huberman, A.M., (1994). Qualitative Data Analysis. An Expanded Sourcebook. 2. utgave.
- Myking, K. O og Tiltnes, J (2012). Stien som appellerer til terrengsyklisten. En undersøkelse om stisyklistens ønsker i natur. (Bacheloroppgave). Sogndal: Høgskulen i Sogn og Fjordane.
- Nesbø, H. (2016, 28.05). Terrengsyklistar er uroa for slitasjen på stiane, Sogn avis, s. 8.
- Nots.no – stivettregler, (2016). *Stivettregler* – hentet fra internett: <http://www.nots.no/about/ferdselrettigheter/stivettreglene/>, sist sett 12.12.2016
- NSD. (2016). Hentet 13.12.16 fra, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/>
- Odden, A. (2008a). Hva skjer med norsk friluftsliv?. En studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970-2004. Trondheim: NTNU.
- Odden, A. (2008b) *Stabilitet eller endring – utviklingstrekk i nordmenns friluftslivsutøvelse 1970 – 2004*. Keynot speech på konferansen friluftslivsforskning, Karlstad Universitet 2008.
- Priest, S. & Gass, M. (2005). *Effective Leadership in Adventure Programming* (2nd ed.). Champaign, Ill: Human Kinetics.
- Reusch, M. (2016). Friluftsløven. (1.utgave.). Oslo: Gyldendal.

- Sameien, T. og Authen, J. A. (2014). "Osломarka - tur-mekka eller slagmark?" : en deskriptiv studie av årsaker til brukerkonflikt mellom stisyklister og turgåere (Bacheloroppgave). Sogndal: Høgskulen i Sogn og Fjordane.
- Smith, E. & Mackie, D. (1995). Social psychology. New York: Worth Publ.
- Svedberg, L. (2002). Gruppepsykologi. Om grupper, organisasjoner og ledelse. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Scheve, I. (2016). Bygger sti i skoletiden. Hentet 14.12.16 fra, <http://www.terrengsykkel.no/Telex/Bygger-sti-i-skoletida>
- Tiltnes, J (2015). Stisyklister og vandrere på de samme stiene : tiltak som kan bedre brukerforholdet (Mastergradsavhandling) Sogndal: Høgskulen i Sogn og Fjordane
- Tjora, A. (2012). Kvalitative forskningsmetoder i praksis. (2.utgave.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Underlid, K. (1997). Gruppepsykologi. Bergen-Sandviken: Fagbokforl.
- Webber, P. (IMBA, 2007) Managing Mountainbiking. IMBA's guide to provide great riding. Publication printers corp. Denver, USA

7 Vedlegg

7.1 Svar fra NSD

Vegard Vereide
Institutt for idrett Høgskulen i Sogn og Fjordane
Pb 133
6856 SOGDAL

Vår dato: 07.12.2016

Vår ref: 50987 / 3 / MHM

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 07.11.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

50987	<i>En studie om formidlingen av stivett når ut til stisykkelmiljøet i Gloppen?</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskulen i Sogn og Fjordane, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Vegard Vereide</i>
Student	<i>Torgeir Sørmo Holmslet</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 16.12.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Marianne Høgetveit Myhren

Kontaktperson: Marianne Høgetveit Myhren tlf: 55 58 25 29

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

7.2 Intervjuguide for formidlere

Innledende smalltalk (uformelt)

- Hvor er dere fra?
- Hvor lenge har dere syklet?
- Hvor mye sykler dere?

Etabler regler for diskusjon og start båndopptaker

Tema 1: Forståelse av stivett

- Hva legger dere i begrepet stivett.
- Hva tror dere andre stisyklister i Gloppen legger i ordet stivett?

Tema 2: Formidling av stivett

- Hva er Gloppen Grovsyklarlaugs hovedoppgaver?
- Hva gjør dere for å øke bevisstheten rundt stivett?
- Hvordan arbeider dere?
- Hvem når dere ut til?
 - Noen utfordringer?
- På hvilke måter kommuniserer dere med tilreisende stisyklister i Gloppen?
Hvor sentralt mener dere stivett står i sykkelmiljøet i Gloppen?
- Hvis vi bruker NOTS sine stivettregler som definisjonen av stivett, har dere inntrykk av at stisyklister i Gloppen følger stivettreglene?
 - Er det noen spesielle regler syklister bruker å overse?

Tema 3: Er den tilstrekkelig?

- På hvilken måte føler dere at stivettreglene har bidratt til stisyklingen i Gloppen?
- Er det noen regler/normer dere føler kunne blitt mer synlige?
- Er det et skille mellom turister og lokale stisyklister når det gjelder bruken av stivett?
Om ja, Hvilke typiske skiller fremstår? Hvordan kan dette gjøres mer synlig for turister?
- Korleis trur de at stisyklinga på Sandane er om 5 år?
- Er stiane bærekraftige nok til auka trafikk i tiden som kjem?
- Kva med grupper/skuleklasser som sykklar i våte perioder?
- Sykkelritt/enduro i Gloppen/Haugsvarden f.eks. . Hvilke tanker har dere rundt det?

7.3 Intervjuguide for mottakere

Innledende smalltalk (uformelt)

- Hvor er dere fra?
- Hvor lenge har dere syklet?
- Hvor mye sykler dere?

Etablere regler for diskusjon og start båndopptaker

Tema 1: Forståelse av stivett

- Hva legger dere i begrepet stivett.
- Hva tror dere andre syklistere i gløppen legger i begrepet stivett?

Tema 2: Mottakelse/erfaring?

- Har dere inntrykk av at dere følger stivettreglene (NOTS)?
- På hvilken måte er stivett med som en del av turene deres?
- Har dere noen gode eller dårlige opplevelser fra sykkelsetet som har fått deg til å tenke?
- Hvordan er kommunikasjonen mellom lokale og tilreisende syklistere?
- Hvem er det som formidler stivett i sykkelmiljøet? Hvordan? Hva er det som gjøres?

Tema 3: Er den tilstrekkelig?

- I hvilken grad mener dere det er samsvar mellom holdningene deres til stivett og de faktiske handlingene ute på tur?
- Føler dere at stivettreglene har bidratt til å gjøre stiene bedre? Hvorfor?
- Har dere merket en positiv fremgang på stiene?
- Er det noen spesielle regler syklistere bruker å overse?
- Har dere endret synet deres på stivett siden dere startet og hvorfor/ hvorfor ikke?

Tillegsspørsmål:

- Eit framtidsspørsmål: Korleis trur de at stisyklinga på Sandane er om 5 år?
- Er stiane bærekraftige nok til auka trafikk i tiden som kjem?
- Kva med grupper/skuleklasser som sykklar i våte perioder?
- Sykkelritt/enduro i Gløppen/Haugsvarden f.eks. . Hvilke tanker har dere rundt det?

7.4 Samtykkeskjema

Undersøkelse om formidling av stivett

Bakgrunn og formål

Dette intervjuet er en del av et bachelorstudie i Friluftsliv gjennom Avdeling for Lærerutdanning og Idrett ved Høgskulen i Sogn og Fjordane. Formålet med studien er å undersøke hvordan stivett og bærekraft formidles i stisykkelmiljøet i Gloppen kommune. Stisykling har hatt en voldsom vekst de siste årene som har skapt utfordringer i forvaltningen av friluftaktiviteter. På grunn av dette har det blitt utviklet flere regler og normer som skal forebygge problemer knyttet til trafikk, slitasje på stier og bærekraft hos de som sykler. Vi ønsker å kunne si noe om hvordan disse normene og reglene spres i stisykkelmiljøet og om de når ut til stisyklerne.

Vi har rekruttert personer som vi vet er en del av eller har tilknytning til stisykkelmiljøet i Gloppen. Du er relevant til vår studie fordi du innehar normer og regler fra stisykkelmiljøet du er en del av. Vi ønsker å kunne få deg til å reflektere over disse normene og reglene i et fokusgruppeintervju sammen med 2-4 andre.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Denne studien omhandler innhenting av informasjon fra to ulike fokusgrupper som i etterkant vil sammenlignes opp mot hverandre. Disse intervjuene vil være fokusgruppeintervju hvor en gruppe deltagerer blir stilt spørsmål i plenum. Alle deltagerne skal reflektere over spørsmålene og delta i diskusjon med de andre deltagerne. For at intervjuene skal være nyttig for oss, er vi avhengige av at deltakerne er delaktige og svarer med egne meninger. Varighet på intervjuet vil være ca 45 min til en time. Spørsmålene vil stilles ut fra to ulike temaer. Disse temaene er formidling av stivett, og om informasjonen er tilstrekkelig. Data vil bli registrert gjennom lydopptak.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Prosjektgruppen består av tre studenter ved Høgskolen i Sogn og Fjordane, en veileder og en samarbeidspartner fra Vestlandsforskning. Studentene i samarbeid med veilederen vil behandle data og informasjon fra intervjuet, og det vil ikke bli tilgjengelig for noen andre enn prosjektgruppen.

Vestlandsforskning er koblet på i forhold til et nyoppstartet prosjekt som omhandler brukerkonflikt i stisykling (Kaupanger, Leikanger, Hafslo og Gloppen). Informasjonen vi deler med Vestlandsforskning vil bli anonymisert og behandlet konfidensielt på lik linje med vår oppgave. Lydopptak vil bli slettet umiddelbart etter transkribering, og det vil ikke under noen omstendigheter bli brukt navn eller sensitiv informasjon om deltakerne i oppgaven.

Lydopptak vil bli transkribert så langt som mulig etter endt intervju, dette for å unngå langtidsoppbevaring av informasjon. Navneliste/Koblingsnøkkel vil ikke bli oppbevart samme sted. Prosjektet avsluttes 16 desember 2016 og lydfilene vil bli slettet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet.

Spørsmål til studien? Ta kontakt med

Prosjektleder: Jens Christian Andenæs. Tlf. 99513034. E-post. jensch93@hotmail.com.

Veileder/Ansvarlig: Vegard Albert Vereide. Tlf. 91580573. E-post. vegard.veraide@hisf.no.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)